

R A H V U S A R H I I V

HINDAMISOTSUS

Tartu

01. detsember 2005 nr 674

Majanduslike huvide deklaratsioonide arhiiviväärtusetuks tunnistamine

I Üldosa

I.1 Hindamise algatamine

Korruptsioonivastase seaduse § 12 lõige 9 alusel võib sama seaduse § 4 lõikes 1 toodud ametiisikute majanduslike huvide deklaratsioonid hävitada viie aasta möödumisel või omistada neile arhiiviväärtus arhiiviseaduses sätestatud korras. Seaduse § 4 lõikes 2 toodud ametiisikute majanduslike huvide deklaratsioonid antakse koos kogumise, hoidmise ja kontrollimisega seotud dokumentidega viie aasta möödudes üle avalikule arhiivile arhiiviseaduses sätestatud korras. Arhiivile üleandmise hetkeks peavad arhivaalid olema hinnatud, st määratletud nende arhiiviväärtus. Rahvusarhiivi hindamiskomisjoni 17. märtsi 2005 koosolekul otsustati hinnata majanduslike huvide deklaratsioonide sarja ning koostada hindamisotsus.

I.2 Hindamise eesmärk

Majanduslike huvide deklaratsioonide (edasj. deklaratsioonid) hindamise eesmärgiks on määratleda nende arhiiviväärtus või hävitamine lihtsustatud korras.

I.3 Hinnatav sari

Deklaratsioonid on korruptsioonivastasesest seadusest tuleneva standarditud vormiga dokumendid, mis tekivad selle arhiivimoodustaja juures, kes on seaduse alusel määratud deklaratsiooni hoidjaks.

Arhiivimoodustaja dokumentide loeteludes on deklaratsioonid liigitatud kas personalitöö või siis teenistusliku järelevalve funktsiooni all omaette sarjaks. Sarja pealkirjas on viidatud ka võimalusele, et sarja võivad kuuluda deklaratsiooni kantud andmete kontrollimise dokumendid, kuid praktikas deklaratsioonide täitmist regulaarselt ei kontrollita ning kontrolliga seotud dokumente tekib vaid seoses korruptsiooniasja algatamisega.

Sarja säilitustähtaeg tuleneb korruptsioonivastasesest seadusest. Nii 1995. aasta seadus kui ka 1999. aastal vastu võetud seadus määrab deklaratsioonide asutuses säilitamise ajaks 3 aastat, pärast mille möödumist antakse deklaratsioonid säilitamiseks üle arhiivile. 2001. aasta seaduse parandusega pikendatakse deklaratsioonide säilitamist asutuses 5 aastani, mille järel vastavalt ametiisiku kategooriale (§ 4 lg 1,2) deklaratsioonid kas kuuluvad hävitamisele või üleandmisele koos nende juurde kuuluvate materjalidega avalikku arhiivi.

Vastavalt Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoni 2004. aasta aruandele on eelnendud perioodil esitatud deklaratsioonide üldarvuks 30 122 deklaratsiooni. Hinnatava sarja piirdateatumid algavad 1996. aastaga.

II Hindamise läbiviimine

II.1 Hindamise alusdokumendid

Hindamisel lähtuti arhiiviseadusest, korruptsioonivastases seadusest (RT I 1995, 14, 170 ja RT I 1999, 16, 276; 2001, 58, 357), arhiivieskirjast, Rahvusarhiivi hindamispoliitika põhimõtetest (riigiarhivaari 24.12.2003. a kk nr 141) ning deklaratsioonihoidja ülesandeid täitvate arhiivimoodustajate dokumentide loeteludest.

Hindamisel arvestati Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoni poolt koostatud "Ametiisiku majanduslike huvide deklaratsiooni esitamise juhendit"(2004) ning teavet, mis on toodud Justiitsministeeriumi poolt loodud veebilehel www.korruptsioon.ee "Korruptsioon – mis see on?".

II.2 Hindamise käik

Hindamise ettevalmistamise käigus konsulteeriti Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoniga (nõupidamine 24.01.2005). Komisjoni seisukoht oli, et avalik arhiiv peab vastu võtma majanduslike huvide deklaratsioonid rakendades arhiiviseaduse üleandmisega seotud sätteid. Arvati, et korruptsioonivastase seaduse § 12 lõikesse 9 2001. aastal tehtud parandusi võib rakendada tagasiulatuvalt, kuigi rakendussätetes sellist volitust ei ole antud. Kinnitati, et selline on olnud seaduseandja tahe.

Mõlemad korruptsioonivastased seadused (1995, 1999) näevad ette deklaratsioonide hoidmise deklaratsioonihoidjate juures vastavalt 3 või 5 aastat, mille möödumisel suunatakse (1999. aasta seaduses ainult § 4 lg 2 toodud ametiisikute) deklaratsioonid säilitamiseks arhiiviasutusse arhiiviseaduses sätestatud korras.

Rahvusarhiivi hindamiskomisjon otsustas oma 29. septembri 2005 koosolekul, et Rahvusarhiiv peab juba vastu võetud deklaratsioone säilitama vähemalt karistusseadustikus ja kriminaalkoodeksis, aga ka erakonnaseaduses ning riigihangete seaduses toodud kuriteo või väärteo tõendamiseks vajaliku aja jooksul.

Majanduslike huvide deklaratsioonis sisalduv teave ja selle esinemine teiste arhiivimoodustajate arhivaalides

Deklaratsioon on dokument, millega korruptsioonivastases seaduses nimetatud ametiisik deklareerib temale kuuluva vara, varalised õigused, kohustused ja tulud nii Eestis kui välisriikides. See võimaldab määrata kindlaks ametiisiku majanduslikud huvid, regulaarsed sissetulekud ja tegeliku varalise seis, st seostada deklareerimise kohustusega need varad, mis võivad põhjustada huvide konfliktist tulenevat korruptiivset käitumist. Deklaratsioon näitab ametiisiku varandusliku olukorra perioodilist muutumist (esitatakse kord aastas) ning tulude allikaid.

Deklaratsioon on püsiva struktuuri ja andmete koosseisuga dokument, mis sisaldab üldisi isikuandmeid, andmeid kinnisvara, sõidukite, väärtpaberite, pangaarvete kohta, varaliste kohustuste kohta, rahaliselt hinnatavate rahaliste õiguste ja kohustuste kohta ning andmeid vanemate, laste ja abikaasa kohta.

Deklaratsioonides sisalduva teabe puhul ei ole tegemist unikaalse teabega, sest samade andmete kogumise ja töötlemisega tegelevad vastavalt oma pädevusele ametiisiku tööandjaks olev organisatsioon, Maksu- ja Tolliamet, krediitiasutused, kinnistusregister, Eesti Riiklik Autoregistrikeskus jt riigiasutused.

Korruptsioonivastase seaduse § 15 *Deklaratsiooni andmete avalikustamine* kohaselt avalikustatakse Riigikogu liikme, Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, Eesti Panga Nõukogu esimehe ja liikme, Eesti Panga presidendi, kaitseväge juhataja ja ülemjuhataja, riigikontrolöri, õiguskantsleri, suursaadiku, riigi peaprokuröri, Riigikohtu esimehe ja liikme, riigisekretäri, ringkonnakohtu esimehe ja liikme, haldus-, linna- ja maakohtu esimehe ja kohtuniku, ministeeriumi kantsleri, abiministri, maavanema ning linna- või vallavolikogu esimehe ja linna- või vallavalitsuse juhi deklaratsiooni andmed Riigi Teataja Lisas. Kohaliku omavalitsusüksuse volikogu liikme ja linna- või vallavalitsuse liikme ja teiste kohaliku omavalitsuse ametiisikute deklaratsioonid avalikustatakse linna- või vallavolikogu määratud väljaandes.

Lisaks ülaltoodule esitavad deklaratsioonihoidjad igal aastal aruande Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjonile, kes koostab esitatud andmete alusel aruande korruptsioonivastase seaduse tulemuslikkuse kohta, mis esitatakse Riigikogule. Erikomisjoni aruanne sisaldab nii statistilisi andmeid majanduslike huvide deklaratsioonide kohta, kui hinnanguid korruptsiooni ennetava tegevuse ja korruptsiooni vastu võitlemise meetmete rakendamise kohta.

III Kokkuvõte

III.1 Hindamise käigus tehtud järeldused

- Deklaratsioonid sisaldavad isikupõhiseid andmeid ametiisiku varade ja kohustuste ja nende muutumise kohta ning tulude allikaid. Need **andmed ei ole unikaalsed** – andmed deklareerija tulude kohta sisalduvad tuludeklaratsioonides, andmed kinnisvara kohta kinnistusraamatus, andmed sõidukite kohta autoregistris, võlad ja muud varalised kohustused tuludeklaratsioonides ning krediitiasutuste dokumentides.
- **Deklaratsioonide hulk on väike** ning kõrgemate riigi- ja kohaliku omavalitsuse ametnike deklaratsioonide andmed **avalikustatakse Riigi Teataja Lisas või kohaliku omavalitsuse volikogu määratud väljaandes.**
- Deklaratsioonide säilitusväärtus sõltub ametniku kategooriast.
  - seaduse § 4 lg 1 nimetatud ametiisikute deklaratsioone säilitatakse asutuses 5 aastat, mille möödumisel võib need hävitada, kui neil puudub arhiiviväärtus;
  - seaduse § 4 lg 2 toodud ametiisikute majanduslike huvide deklaratsioonid suunatakse pärast asutuses säilitamise tähtaja möödumist säilitamisele avalikku arhiivi). Sellest tulenevalt märkis Rahvusarhiivi hindamiskomisjon oma 29. Septembri 2005 koosoleku otsuses, et **avalikku arhiivi juba üle antud deklaratsioone peab avalik arhiiv säilitama vähemalt karistusseadustikus ja**

kriminaalkoodeksis, aga ka erakonnaseaduses ning riigihangete seaduses toodud kuriteo või väärteo toimumise tõendamiseks vajaliku aja jooksul, st lähtudes nende praktilisest vajadusest.

- Korruptsioonivastases seaduses on arhiivideks, kellele suunatakse deklaratsioonid säilitamiseks, märgitud: riigiarhiiv (1995), Riigiarhiiv (1999) ja avalik arhiiv (2001 aasta seaduse muudatus), **Otstarbekas on rakendada korruptsioonivastase seaduse 2001. aasta muudatusi tagasiulatuvalt**, st Rahvusarhiivis säilitavad juba vastu võetud deklaratsioone Ajalooarhiiv, Riigiarhiiv ja vastavad maa-arhiivid. Munitsipaalarihiivid säilitavad juba vastu võetud deklaratsioone oma tegevuspiirkonna kohta.

III.2 Hindamisotsus

Majanduslike huvide deklaratsioonide hindamise tulemusel otsustati:

1. Dokumendisarjal "Majanduslike huvide deklaratsioonid" ei ole arhiiviväärtust.
2. Majanduslike huvide deklaratsioonid võib arhiivimoodustaja nende säilitustähtaja möödudes hävitada ilma hävitamisakti kavandit Rahvusarhiivile hindamiseks esitamata.

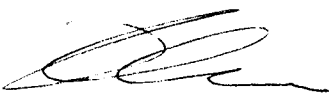
III.3 Nõuded arhiivimoodustajale hinnatud dokumentide edaspidise hävitamise dokumenteerimiseks.

Arhiivimoodustaja, kes täidab majanduslike huvide deklaratsioonihoidja ülesandeid, kannab oma dokumentide loetelu sarja "Majanduslike huvide deklaratsioonid" veergu 'Märkused' kande: "Eraldatakse lähtuvalt Rahvusarhiivi hindamisotsusest", viidates käesoleva otsuse numbrile ja kuupäevale.

Antud hindamisotsusega hinnatud arhivaalide hävitamiseks eraldamise korral koostab arhiivimoodustaja iga hävitamistoimingu kohta hävitamisakti, mille kinnitab asutuse juht. Rahvusarhiiv kontrollib hävitamise õiguspärasust arhiivijärelevalve käigus.

Juhul, kui seadusega muudetakse majanduslike huvide deklaratsiooni andmete koosseisu, deklaratsioonide säilitamise ja eraldamise korda, või kui arhiivimoodustaja muudab pärast käesoleva hindamisotsuse jõustumist oma dokumentide loetelus deklaratsioonide sarja moodustamise põhimõtteid, tuleb hävitamiseks eraldamisel lähtuda arhiivieskirja nõuetest.

Toivo Jullinen
Rahvusarhiivi hindamiskomisjoni
esimees

Hanno Vares
Rahvusarhiivi hindamiskomisjoni
sekretär

MÄRKUS: III.2 lg 1 ja 2 täpsustatud vastavalt Rahvusarhiivi hindamiskomisjoni otsusele 22.10.2009. aastast. Otsus kehtib juba loodud kui ka loodavate majanduslike huvide deklaratsioonide kohta.